

Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого

Факультет театрального мистецтва

Кафедра мистецтва театру ляльок

(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

 Інга Чхатарашвілі-Петраш
« 31 » 08 2026 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МАЙСТЕРНІСТЬ РОБОТИ З ЛЯЛКОЮ: ПЛАСТИКА РУКИ

(назва навчальної дисципліни)

рівень
освіти

вищої

Перший (бакалаврський)

(перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий, освітньо-творчий))

спеціальність

В6 Перформативні мистецтва

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма

«Режисура театру ляльок»

(назва освітньої програми)

Розробники: Неупокоев Руслан професор, заслужений діяч мистецтв України, професор
кафедри мистецтва театру ляльок
Сільченко Тетяна доктор мистецтва, доцент, заслужена артистка
України, доцент кафедри мистецтва театру ляльок
Урицький Михайло старший викладач кафедри мистецтва театру ляльок

Викладачі: Тюпін Гліб, викладач кафедри мистецтва театру ляльок, член UNIMA-Україна,
аспірант кафедри театрознавства

РПНД розглянуто і затверджено на засіданні кафедри

Мистецтва театру ляльок, факультет театального мистецтва

(назва кафедри, факультету / інституту)

Протокол від 25.08.2026 № 28

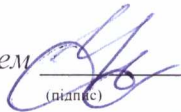
Завідувач кафедри

(підпис)

(Сільченко Т. І.)

РПНД погоджено з гарантом освітньої професійної програми

Старшим викладачем

(підпис)

(Урицьким М. Я.)

25.08.2026 № 28

Пролонговано:

на 20__/20__н.р.,

Завідувач кафедри

_____(підпис) _____(ПІ), протокол від _____.____.20__ № ____

на 20__/20__н.р.,

Завідувач кафедри

_____(підпис) _____(ПІ), протокол від _____.____.20__ № ____

на 20__/20__н.р.,

Завідувач кафедри

_____(підпис) _____(ПІ), протокол від _____.____.20__ № ____

на 20__/20__н.р.,

Завідувач кафедри

_____(підпис) _____(ПІ), протокол від _____.____.20__ № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання			
	денна		заочна	
Характеристика навчальної дисципліни	Обов'язкова			
Курс 1	1			
Семестр	I			
Кількість кредитів - 2				
Загальний обсяг годин -60	60			
Розподіл годин за видами аудиторних занять та самостійної роботи	Лекційні			
	2			
	Семінарські			
	Практичні			
	28			
	Індивідуальні			
	Лабораторні			
	Самостійна робота			
	30			
Вид підсумкового контролю	Залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Майстерність роботи з лялькою: пластика руки» призначена для студентів 1 курсу протягом першого семестру, які навчаються за спеціалізацією: «Режисура театру ляльок». Дисципліна є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах та вимагає від студента набуття та засвоєння теоретичних знань, практичних умінь та фахових навичок, необхідних йому для створення вистав на 3-4 курсах.

Мета та завдання навчальної дисципліни «Майстерність роботи з лялькою» полягає у наступному:

- формування світогляду, розвитку естетичного смаку, особистих художніх вимог до себе, норм та правил роботи у колективі;
- засвоєння основних естетичних принципів театру ляльок;
- теоретичні знання про мистецтво театру ляльок, театральну ляльку, її походження, специфіку, технологічні та анатомічні особливості, художню форму та різновиди;

- розвиток пластики рук ляльکارя, набуття практичних навичок з техніки традиційних систем театральної ляльки та ознайомлення з різновидами.

Очікувані результати (РН) за дисципліною:

Згідно з вимогами ОПП (ОНП) студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність застосовувати сучасні цифрові інструменти і технології, створюючи цифровий контент, захищаючи інформацію у професійній діяльності.

ЗК07. Здатність діяти творчо, ініціативно та наполегливо при вирішенні проблем, критично мислити, діяти у співпраці, планувати та керувати проєктами, які мають культурну, соціальну чи фінансову цінність.

ЗК08. Здатність до самокритики та об'єктивного сприйняття критичних зауважень.

СК01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.

СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.

СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.

СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів перформативного твору.

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК06. Здатність до застосування специфіки мистецтва театру ляльок у творчій діяльності та оперування специфічною системою виразальних засобів у створенні та виробництві сценічного твору.

СК08. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації

творчого продукту.

СК09. Здатність до актуального способу втілення художньої ідеї відповідно до сучасного контексту.

СК13. Здатність створення просвітницьких проєктів з метою популяризації мистецтва театру ляльок в інформаційному просторі.

СК15. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах перформативного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.

СК17. Здатність розуміння особистості, її структури, індивідуальних відмінностей, а також взаємозв'язок між особистістю та соціальним середовищем.

ПР02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері мистецтва театру ляльок, розуміти та використовувати його специфічні особливості.

ПР04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПР05. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення до розв'язання відповідних задач професійної діяльності у сфері перформативного мистецтва

ПР06. Аналізувати проблемні ситуації й ухвалювати обґрунтовані рішення для їх розв'язання.

ПР07. Генерувати та концептуалізувати художню ідею та твір.

ПР08. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.

ПР10. Обирати оптимальні художньо-виражальні та технічні засоби відтворення креативного задуму в процесі реалізації сценічного твору (проєкту).

ПР11. Розуміти мистецтво театру ляльок як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру ляльок та інших перформативних мистецтв.

ПР12. Організовувати, планувати та провадити театральну-педагогічну діяльність.

ПР13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру ляльок, драматичного театру, літератури, образотворчого мистецтва, музики, кіно; основні

ПР21. Оперувати специфічною системою виражальних засобів мистецтва театру ляльок (пластично-зображальними, звуковими, музично-ритмічними, акторсько-виконавськими, монтажно-композиційними, художньо-постановочними, сценарно-драматургічними) у створенні та виробництві сценічного твору.

Назви тем	Розподіл годин між видами робіт													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі						усього	у тому числі					
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1 курс / I семестр:														

Тема 1. Пластика руки 1.1. Специфіка театру ляльок	1	1												
1.2. Пластична підготовка рук	6			3			3							
1.3. Пошук образу в пластиці рук 1.3.1. Пошук емоції в пластиці рук; 1.3.2. Імпровізація руками 1.3.3. Пошук загального образу групової роботи/тренаж	14			7			7							
1.4. Робота з імпровізованою лялькою 1.4.1. Танці пальцями 1.4.2. Створення обличчя ляльки	12	1		4			7							
1.5. Етюдна робота: створення образу через пластику рук 1.5.1. Створення тварини / птаха / комахи за допомогою пластики рук 1.5.2. Робота над ходою, оцінкою 1.5.3. Створення етюду з твариною	27			14			13							
Всього Тема 1.	60	2		28			30							
УСЬОГО	60	2		28			30							

4. Програма навчальної дисципліни

1 курс I семестр

Тема 1. Пластика руки (лекційна, практична робота).

Основні поняття/ключові слова: театр ляльок, пластика руки, рука з кулькою, імпровізована лялька, творча уява, фантазія

Рекомендована література:

Основна: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Додаткова: 16, 18, 19, 20

1.1. Специфіка театру ляльок

Лекція №1. Вступна бесіда. Знайомство студентів з основними принципами театру. Професійна етика і дисципліна. Підготовка студента для роботи в колективі. Специфіка театру ляльок. Художні і творчі можливості мистецтва театру ляльок. Образність і метафоричність лялькового мистецтва, його синтетичність. Використання специфіки театру ляльок в інших видах театрального мистецтва. Демонстрація фото і відео матеріалів: перегляд вистав сучасних театрів ляльок країни, уривки з концертних номерів і лялькових вистав провідних митців мистецтва театру ляльок світу, показ робіт студентів театральних шкіл Польщі, Німеччини, Словенії, Чехії, Болгарії, Італії тощо.

1.2. Пластична підготовка рук (практична робота). Виконання тренажних вправ для зміцнення та розвитку м'язів тіла; тренінги і вправи з техніки виразності рухів рук, освоєння вправ, що знімають напругу і затиск м'язів.

1.3. Пошук образу в пластиці рук (практична робота). «Мова» рук, пошуки характеру або характерності у рухах рук, що несуть в собі емоційне навантаження; розвиток асоціативної уяви через пластику рук; створення пластичних етюдів руками з можливим відображенням природних явищ, історичних подій, емоційних станів, узагальнень тощо).

1.4. Робота з імпровізованою лялькою (лекційна та практична робота).

Лекція №2. Імпровізована лялька. Її різновиди. Виникнення імпровізованої ляльки. Її різновиди від простої до ускладненої. Імпровізована лялька як засіб сприяння розвитку уяви і фантазії. Принципи її створення. Художні особливості руки на планшеті. Імпровізована лялька та живий актор. Рука-образ. Принцип існування на сцені актора з імпровізованою лялькою. Лялька як елемент відчуження. Демонстрація фото і відео матеріалів: перегляд вистав сучасних

театрів ляльок країни, уривки з концертних номерів і лялькових вистав провідних митців мистецтва театру ляльок світу, показ робіт студентів театральних шкіл Польщі, Німеччини, Словенії, Чехії, Болгарії, Італії тощо.

Принципи створення імпровізованої ляльки (створення ляльки з руки, будь-якого предмету з додаванням необхідних елементів виразності або пристосувань для керування). Імпровізована лялька на планшеті (за допомогою пальців руки у пластично-ритмічному малюнку – «танці пальцями»). Танці пальцями. Імпровізована лялька руками

1.5. Етюдна робота: створення образу через пластику рук (практична робота). . Створення тварини / птаха / комахи за допомогою пластики рук. Робота над ходом, оцінкою. Створення етюдів з твариною.

5. Методи навчання

Загальні методи навчання з дисципліни «Майстерність роботи з лялькою» - словесний (лекція, пояснення); наочний (ілюстрація, демонстрація); практичний (вправи, практична робота); репродуктивний, творчий частково-пошуковий.

6. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
1.2. Пластична підготовка рук	Індивідуальний тренінг для зняття напруги і затиску м'язів тіла; робота над технікою виразності рук	Практичний показ	10
1.3. Пошук образу в пластиці рук	Пошук емоції в пластиці рук. Імпровізація руками. Організаційна робота в пошуку загального образу групової роботи	Практичний показ	10
1.4. Робота з імпровізованою лялькою	Танці пальцями. Створення обличчя ляльки	Практичний показ	10
1.5. Етюдна робота: створення образу через пластику рук	Створення тварини, комахи або птаха за допомогою пластики рук. Створення етюдів з придуманим образом	Практичний показ	10

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Критерії оцінювання	Кількість балів
Виконано всі поставлені викладачем завдання із теоретичного дослідження, якісно проведено роботу із літературним матеріалом та джерелами, витримано послідовність викладеного матеріалу. Відмінне та методично вірне виконання практичних завдань, повне врахування попередніх рекомендацій викладача, демонстрація навичок і фіксація зауважень викладача у роботі над матеріалом.	8-10
Поставлені викладачем завдань із теоретичного дослідження виконано частково, матеріал викладено непослідовно, продемонстровано слабе розуміння термінології. Виконання практичних завдань на недостатньому рівні, слабе врахування рекомендацій викладача, проблеми у роботі із виконавцями, дотримується спрощеної техніки керування пластикою рук на рівні копіювання без самостійної уяви і фантазії.	4-7
Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно. Практичну і теоретичну роботу не виконано.	0-3

7. Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Здобувач повністю виконав програму дисципліни та індивідуальний план роботи. Продемонстрував високий рівень пластичної підготовки рук, координації, свободи та виразності руху. Впевнено володіє технікою пластичної роботи кисті, пальців і руки в цілому, здатний точно керувати рухом, його амплітудою, темпом, ритмом та динамікою. Самостійно здійснює пошук художнього образу засобами пластики, органічно поєднує рух, внутрішній імпульс, темпоритм і характер дії. Переконаливо працює з імпровізованою лялькою, надаючи їй характеру, поведінки та індивідуальної пластики. Етюдна робота композиційно цілісна, образна, емоційно виразна, демонструє творчу самостійність, фантазію, здатність до імпровізації та професійної рефлексії.	90-100
Програму дисципліни виконано повністю. Здобувач демонструє достатній рівень пластичної підготовки рук, володіє основними прийомами координації та керування рухом. Уміє використовувати пластику руки для створення характеру й образу, працює з імпровізованою лялькою послідовно та усвідомлено. Етюдна робота має завершене художнє рішення, проте окремі пластичні, темпоритмічні, координаційні або образні рішення потребують удосконалення. Здатний самостійно виконувати основні творчі завдання та застосовувати набуті навички в етюдній роботі.	82-89
Основні завдання дисципліни виконано. Здобувач володіє базовими навичками пластичної підготовки рук, демонструє достатню координацію та рухову виразність. Здатний виконувати вправи на пластику руки та здійснювати первинний пошук образу через рух. Працює з імпровізованою лялькою, однак допускає окремі неточності у координації, характерності руху, темпоритмі, амплітуді або логіці сценічної дії. Етюд має основне образне рішення, але потребує більшої виразності, послідовності та творчої самостійності.	74-81
Програму дисципліни виконано частково. Здобувач має труднощі у виконанні пластичних вправ, недостатньо володіє координацією рухів кисті, пальців і руки. Пластика є недостатньо вільною та виразною, відсутня стабільність руху й точність керування. Пошук образу через	64-73

пластику здійснюється непослідовно. Під час роботи з імпровізованою лялькою виникають труднощі у визначенні характеру, поведінки та логіки руху. Етюдна робота містить суттєві недоліки, потребує постійного методичного керівництва та доопрацювання.	
Виконано мінімальний обсяг програмних завдань. Здобувач демонструє початковий рівень пластичної підготовки рук, має значні труднощі у координації, керуванні рухом, зміні темпу, ритму та амплітуди. Не завжди усвідомлює взаємозв'язок між пластикою та створенням сценічного образу. Робота з імпровізованою лялькою недостатньо виразна, рухи випадкові або механічні. Етюдна робота має незавершений характер і потребує значного доопрацювання за допомогою викладача.	60-63
Програму дисципліни не виконано або виконано не в повному обсязі. Практичні завдання не виконано або виконано на незадовільному рівні. Здобувач не продемонстрував необхідного рівня пластичної підготовки рук, координації та рухової виразності. Не володіє основними прийомами пошуку образу через пластику, не може самостійно працювати з імпровізованою лялькою. Етюдна робота відсутня, не завершена або не відповідає поставленому завданню.	0-59

8. Розподіл балів, які отримують студенти

1 курс / I семестр Тема 1. Пластика руки:

За результатами поточного контролю та самостійна роботи												Сума балів
Т 1.2.	Т 1.3.1.	Т 1.3.2	Т 1.3.3	Т 1.4.1	Т 1.4.2	Т 1.5.1.	Т 1.5.2.	Т 1.5.3.	Залік			
4	5	6	7	5	5	5	5	19	40			100

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Рівень компетентності
90 – 100	A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	Високий (творчий)
82 – 89	B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	Достатній (конструктивно-варіативний)
74 – 81	C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	
64 – 73	D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	Середній (репродуктивний)
60 – 63	E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	

35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	Низький (рецептивно-продуктивний)
0 – 34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	

9. Рекомендована література

Основна:

1. Виходцевський В. О. Технологія виготовлення театральної ляльки : навч. посібник. Київ-Львів: 2011. 160 с.
2. Єфремов С. Монолог із лялькою як спеціальний тренаж у вихованні лялькаря. Київ, 2011.
3. Сільченко Т. І. Жест в пластиці рук як прийом художньої виразності в контексті образотворчого мистецтва: типологічний аспект. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого/ Збірник наукових праць. Київ: 2022. Випуск 31. С.24-35. 164 с.
4. Сільченко Т. І. Важливість імпровізованої ляльки для майбутнього актора-лялькаря // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: мистецтвознавство / [за ред. О. С. Смоляка]. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. №2. 220 с.
5. Сільченко Т. І. Пластична підготовка рук актора для роботи з лялькою. Методичні рекомендації. Сільченко Т. І. Київ: Видавництво Ліра-К. 2022. 36 с.
6. Сільченко Т. І. Пластика рук як засіб виразності у театрі ляльок: особливості використання / наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття осв.-творчого ступеня доктора мистецтва. КНУТКиТ імені І. К. Карпенка-Карого, 2023. 164 с. https://knutkt.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/Obgruntuvannia-Silchenko_T-1.pdf .
7. Сільченко Т. І. Пластична підготовка рук як один із головних компонентів акторської майстерності/ Наукові записки Тернопільського національного

- педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: мистецтвознавство / [за ред. О.С.Смоляка]. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. №3. 284 с.
8. Сільченко Т. І. Проблема поєднання пластики ляльки і слова в процесі навчання/Науковий вісник КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого/Збірник наукових праць. Київ, вип. 26, 2020. С.180-185. 200 с.
9. Сільченко Т. І. Художня виразність, уява і фантазія як цільові установки розвитку пластики рук у навчальному процесі. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. Збірник наукових праць. Київ: 2023. Випуск 32. С.43-49. 186 с.
- 10.Фесенко С. Основи тренінгу і техніки актора театру ляльок. Львів, 2009. 62с.

Додаткова:

- 11.Бендацці Джаннальберто. Світова історія анімації. Книга перша. Київ. 2020 р. 384 с.
- 12.Брехт Б. Про мистецтво театру. Київ, 1977. 362 с.
- 13.Бучма О. Є. Новітні акторські технології сучасного театру ляльок як чинник трансформаційних процесів художньої культури: дис... канд. Мистецтвознавства: спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». Київ, НАКККіМ, 2015. 191 с.
- 14.Бучма О. Є. Теорія «надмаріонетки» Гордона Крега як виражальний засіб театру ляльок. Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. 2021. Вип. 39. С. 235-238.
- 15.Дідро Д. Парадокс про актора. К.: Мистецтво, 1966. 146 с.
- 16.Піз А. Мова рухів тіла. Київ: Видавництво КМ-Букс. 2017. 416 с.
- 17.Сільченко Т. І. Символ, знак, метафора пластичного жесту рук крізь призму філософії. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку. Матеріали міжнародної наукової конференції. Харків: ХДАК, 2022. С. 272-274. 476 с.

11. Інформаційні ресурси

18. Домарадзька О. У Львові покажуть «Мову рук» Людмили Давиденко URL:
<https://photo-lviv.in.ua/u-lvovi-pokazhut-movu-ruk-liudmyly-davydenko/>
19. Сільченко Т. І. Імпровізована лялька як засіб сприяння розвитку уяви і фантазії //Тези доповідей на конференції. Київ: 2014. http://icr.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/Symposium_Abstracts_2014.04.24.pdf
20. Tirado Andy особистий сайт <https://andrewtirado.com/work/sculpture/>